

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

СЕМЕНЮК АНТОН ЮРІЙОВИЧ

УДК 378.091.3:[7.05:63].071,1(043,3/.5)

**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ХУДОЖНИКІВ-КОНСТРУКТОРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Курлянд Зінаїда Наумівна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
професор кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Оршанський Леонід Володимирович,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
завідувач кафедри технологічної та професійної освіти;

кандидат педагогічних наук, доцент
Томашевський Володимир Володимирович,
Криворізький державний педагогічний університет,
завідувач кафедри декоративно-прикладного мистецтва та дизайну.

Захист дисертації відбудеться «16» січня 2020 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці й на офіційному сайті Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «16» грудня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасний динамічний розвиток українського суспільства, радикальні зміни в соціально-економічній, інформаційній, науково-технологічній, культурній сферах життєдіяльності соціуму спричинили руйнування ідеалів, цінностей, норм, образів. Настав час переоцінки багатьох цінностей людей, перебудови їхнього менталітету, зміни всієї картини світу. Свідомість суспільства виявилася неготовою до ситуації трансформації поглядів, думок, суджень, оцінок, що вимагає зміни ролі культури, зокрема художньої. Саме художня культура є дієвою формою внутрішнього суспільного контролю, що перешкоджає появі негативних, свідомих чи підсвідомих агресивних емоцій, які виникають у складній ситуації в країні. Художня культура відіграє особливу роль у процесі стабілізації та регуляції життєдіяльності людей, виступає потужним чинником соціального розвитку. Пронизуючи всі аспекти людської життєдіяльності, від основ матеріального виробництва до проявів людського духу, художня культура впливає на побут, дозвілля, сферу мислення, спосіб життя суспільства, особистості, характер її поведінки, форми, стилі спілкування людей, цінності, норми поведінки.

Культура, як інтегративний компонент змісту освіти, була предметом наукових пошуків В. Бондаря, Ф. Гоноболіна, Н. Кузьміної, Л. Мітіної, О. Мороза, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна та інших учених.

Феноменологію художньої культури досліджено в науковому доробку: філософів (М. Бердяєв, І. Зязюн, М. Каган, О. Лосєв та ін.); педагогів (Л. Масол, Н. Миропольська, О. Рудницька, Г. Шевченко та ін.); мистецтвознавців (В. Громов, А. Канцедікас, Т. Кузнецова, А. Салтиков та ін.).

Теорію та методику формування і розвитку художньої культури фахівців представлено в наукових джерелах за такими аспектами: формування художньої культури майбутніх фахівців ґрунтується на розвитку особистісних характеристик майбутніх фахівців (Н. Вересоцька, З. Макар); у формуванні художньої культури значущим є технологічний аспект, створення професійно-значущої інформації (А. Крицька, Ю. Срібна); формування художньої культури відбувається через творчу самореалізацію, всебічне розкриття талантів (А. Терешкун, В. Радкевич); формування художньої культури майбутніх фахівців пов'язують з пізнанням цінностей творчості, розвитку емоційно-почуттєвого сприймання, переживання (С. Карпова, Л. Оршанський, В. Томашевський); формування художньої культури має ґрунтуватися на ідеях особистісного, культурологічного, технологічного підходів, принципах інтеграції, професійної спрямованості, зв'язку теорії з практикою (О. Фурса, С. Шабельник).

Сутність і структуру художньої культури майбутніх фахівців мистецького профілю висвітлено в працях таких учених, як: О. Буднікова, Т. Гриценко, Г. Доліновська, Б. Єрасова, М. Каган, А. Кондратюк, М. Лазарєв, Л. Матвєєва, Т. Мітяшкіна, А. Микуліна, К. Прокоф'єва, В. Радкевич, Л. Рапацька та інші. Специфіку методики формування художньої культури майбутніх фахівців представлено в дослідженнях Г. Богатирьової, О. Буднікової, Н. Дударєвої, А. Зайцевої, Л. Карпович, О. Красовської, В. Медведєвських, Б. Тимків, О. Чистюхіної та ін.

Проблеми художньо-конструкторської діяльності (дизайну) були предметом наукового пошуку таких учених: В. Аронов, Н. Васильєв, О. Генісаретський, І. Герасименко, В. Глазичьов, В. Даниленко, Н. Ковешнікова, Є. Лазарєв, В. Медведєв, Н. Райлі та ін. В. Прусак обґрунтував організаційно-педагогічні основи підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти України; О. Трошкін дослідив розвиток ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі освітньо-творчої діяльності; О. Фурса аналізує дизайн-освіту в мистецьких коледжах; професійне навчання майбутніх дизайнерів досліджували О. Боднар та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених проблемам професійної підготовки майбутніх художників-конструкторів (дизайнерів), питання формування їхньої художньої культури залишається актуальним.

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури та власного практичного досвіду роботи було виявлено низку суперечностей між:

- культуротворчою природою професійної діяльності художників-конструкторів (дизайнерів) і вузькотехнологічним підходом до змісту їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти;
- необхідністю цілеспрямованого формування художньої культури в майбутніх художників-конструкторів і недостатньою її актуалізацією в сучасному освітньому процесі;
- потенційними можливостями професійної підготовки майбутніх художників-конструкторів до формування їхньої художньої культури та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення для їх реалізації;
- потребою організації систематичної цілеспрямованої діяльності щодо формування художньої культури в майбутніх художників-конструкторів в освітньому середовищі закладу вищої освіти та відсутністю комплексу педагогічних умов, що його забезпечують.

Вищезазначене зумовило вибір теми дисертаційного дослідження **«Формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки

«Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Автором досліджено проблему формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у закладах вищої освіти.

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 27.11.2014 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук при НАПН України (протокол № 5 від 23.06.2015 р.).

Мета дослідження – науково обґрунтувати та експериментально апробувати модель і методику формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки.

Завдання дослідження:

1. Науково обґрунтувати сутність феномена «художня культура майбутніх художників-конструкторів»; уточнити поняття «художня культура».
2. Виявити структурні компоненти, критерії, показники, схарактеризувати рівні сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів.
3. Науково обґрунтувати педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у закладах вищої освіти.
4. Розробити й експериментально перевірити модель і методику формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх художників-конструкторів у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – зміст та методика формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Гіпотеза дослідження: формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки буде ефективним, якщо реалізувати такі педагогічні умови:

- залучення майбутніх художників-конструкторів до творчої художньої діяльності професійного спрямування з використанням комп'ютерних технологій;
- усвідомлення майбутніми художниками-конструкторами необхідності реалізації естетичного складника в майбутній професійній діяльності;
- забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх художників-конструкторів.

Методи дослідження: для розв'язання окреслених завдань, досягнення мети, перевірки гіпотези дослідження використано загальнонаукові методи

теоретичного рівня: вивчення й аналіз філософської, соціальної, психолого-педагогічної літератури з проблеми професійної підготовки майбутніх художників-конструкторів для побудови моделі та з'ясування педагогічних умов формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів; методи емпіричного дослідження (анкетування, спостереження, бесіди, вивчення практичної діяльності студентів під час проходження практики, самооцінка, психологічні методики, тестування тощо) – для визначення стану сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і прикінцевий етапи) застосовано з метою перевірки дієвості моделі та методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів; кількісний та якісний аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики – для визначення ефективності методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Базою дослідження виступили Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Дрогобицький державний педагогічний університет імені І. Франка. В експериментальній роботі задіяно 242 студенти.

Наукова новизна дослідження: *уперше* визначено педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів (залучення майбутніх художників-конструкторів до творчої художньої діяльності професійного спрямування з використанням комп'ютерних технологій; усвідомлення майбутніми художниками-конструкторами необхідності реалізації естетичного складника в майбутній професійній діяльності; забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх художників-конструкторів); визначено структуру художньої культури майбутніх художників-конструкторів (інтеграційний, індивідуальний, процесуальний компоненти), виокремлено критерії зазначеного феномена (професійний, естетичний, технологічний), показники (за професійним критерієм: мистецький тезаурус, професійно-зорієнтовані знання, знання основ комп'ютерного проектування); за естетичним критерієм: естетичний смак, естетична свідомість, естетичні здібності; за технологічним критерієм: проектні вміння, дизайнерські вміння, творчі вміння), рівні сформованості художньої культури (високий, задовільний, низький); розроблено й апробовано модель формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів (етапи: теоретико-інтерпретаційний, практико-зорієнтований, індивідуально-творчий); подальшого наукового розвитку набула методика формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що фактичні матеріали, теоретичні положення, результати та висновки дисертації можуть бути використані в діяльності професійних та закладів вищої освіти на

теоретичному (удосконалено зміст навчальних дисциплін основних циклів підготовки, виробничої практики), методичному (розроблено методику діагностики та формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів) рівнях. Розроблений спецкурс «Основи формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів» може бути включений до навчального плану як вибіркова дисципліна, факультативний курс, заняття гурткової роботи.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1707 від 20.12.2018 р.), Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 133 від 15.03.2019 р.), Одеської державної академії будівництва та архітектури, архітектурно-художнього інституту (довідка № 05-36 від 16.02.2018 р.), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 144-н від 09.04.2019 р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечено положенням щодо цілісності особистості, опорою на результати психолого-педагогічної науки, доцільним поєднанням комплексу теоретичних та емпіричних методів дослідження, адекватних його меті, завданням, предмету і гіпотезі; порівняльним аналізом даних, одержаних за різноманітними методами дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки і результати дослідження викладено на міжнародних: «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017 р.), «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Київ, 2017 р.), «Ключові питання досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.» (Львів, 2019 р.), «Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах» (Київ, 2019 р.); усеукраїнських: «Наукова Україна: проблеми сучасності та перспективи майбутнього» (Харків, 2017 р.), «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (Запоріжжя, 2019 р.) науково-практичних конференціях.

Основні результати дослідження викладено у 12 одноосібних публікаціях автора, зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 6 – апробаційного характеру.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст дисертації становить 190 сторінок. У тексті вміщено 11 таблиць, 3 рисунки, що обіймають 2 сторінки основного тексту. У списку використаних джерел 213 найменувань. 3 додатки викладено на 80 сторінках. Загальний обсяг дисертації складає 280 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, схарактеризовано методи роботи, розкрито наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження, подано відомості щодо апробації та впровадження одержаних результатів, загальну кількість публікацій, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки» проаналізовано стан дослідження проблеми формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів, визначено сутність і структуру феномена «художня культура майбутніх художників-конструкторів», уточнено зміст поняття «художня культура», обґрунтовано педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Важливу роль у сучасних швидкозмінюваних реаліях відіграють фахівці культурно-мистецької професії – художники-конструктори (дизайнери), які, виконуючи художньо-творчу діяльність, вирішують низку естетичних, функційних, технолого-економічних, експлуатаційних завдань формотворення, закладають основи естетичного ставлення людини до світу, що сприяє досягненню цілісності та гармонійності розвитку особистості. Синтез наукової, художньої і технічної діяльності художників-конструкторів генерує новоутворення – проект або дизайн як художнє проектування, у якому забезпечується єднання наукових знань, інженерно-технічного мислення, художньо-образної уяви, що спрямоване на формотворення предметного довкілля. Художник-конструктор (дизайнер) є спеціалістом із проектування промислових виробів, а слово *design* означає задум, проект, креслення, малюнок.

У дисертації зафіксовано, що художник-конструктор – це фахівець, який виконує роботи з художнього, естетичного, декоративного оформлення поліграфії, вітрин, приміщень, будівель, ландшафту, виготовлення деталей, фрагментів інтер'єру, панно, стендів, декоративних споруд, сайтів, предметів легкої промисловості.

Професійну діяльність художників-конструкторів досліджували А. Барташевич, Л. Безмоздин, В. Віслушкін, В. Даниленко, Є. Лазарєв, З. Макар, Л. Маліновська, Г. Пономарьова, І. Рижова, В. Чижиков, П. Шпара та ін.

Художник-конструктор (дизайнер) має кілька напрямів професійної діяльності, як-от: дизайнер поліграфії (створення макетів, буклетів тощо); фітодизайнер (озеленення будинків, офісів); ландшафтний дизайнер (благоустрій територій); дизайнер інтер'єрів (благоустрій квартир, офісів); веб-дизайнер (створення сайтів, банерів); дизайнер одягу (створення нових моделей

одягу); фуд-дизайнер (створення зображень страв для меню, кулінарних книг); дизайнер принтів на одяг. Вкрай актуальною залишається проблема формування художньої та естетичної культури фахівців цього напрямку діяльності.

Феномен «культура» доцільно розглядати в ракурсі трьох модальностей (за М. Каганом): людської, у якій культура представлена культурним потенціалом людини, яка виступає як творець культури та її творчості; процесуально-діяльнісної, у якій культура виступає способом людської діяльності, опредмечення, розпредмечення та спілкування людей, учасників обох процесів; предметної, в якій культура характеризує багатоманітність матеріальних, духовних, художніх творів, що утворюють «другу природу» явищ. Є. Подольська розглядає культуру як сукупність матеріальних і духовних цінностей, які відображують активну творчу діяльність людей в освоєнні світу, в ході історичного розвитку суспільства; у наукових розвідках О. Попчука культура є системним явищем, що об'єднує сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань, яких суспільство, людина досягали протягом свого розвитку; в дослідженнях А. Могильного культура – це способи та технологія людської діяльності в усіх сферах, галузь духовного життя людей; Ю. Осокіна культуру розуміє як систему, що функціонує у взаємодії об'єктивної та суб'єктивної форм; раціонального та емоційно-почуттєвого складників, культурно-інноваційних механізмів і властивих культурі способів забезпечення собі тотожності, процесів виробництва, розповсюдження та привласнення культурних цінностей.

М. Каган та ін. вирізняють з-поміж сталих підсистем культури – матеріальної і духовної ще й третю – художню. Художню культуру, суголосно з О. Рудницькою, розуміємо як сукупність процесів і явищ духовно-практичної діяльності людини, яка створює, розповсюджує, опановує твори мистецтва, має поліфункціональний, культуротворчий характер, що зумовлений її впливом на особистість; маркерами художньої культури є: креативність, діалогове мислення, полікультурні орієнтації, прагнення до освоєння соціокультурного досвіду, синтез художнього та нехудожнього, локального й універсального, класичного та некласичного, інноваційного і традиційного.

Художня культура майбутніх художників-конструкторів – це багатогранне динамічне особистісно-професійне утворення, що відображає здатність фахівця-дизайнера гармонійно та конструктивно перетворювати дійсність за естетичними законами; ініціювати трансформацію абстрактних творчих інтенцій у предмети довколишнього світу; готовність до реалізації художником-конструктором творчого потенціалу в професійній діяльності.

Структура художньої культури майбутніх художників-конструкторів представлена: інтеграційним (об'єднує у собі знання у сфері мистецтва, що пов'язані із соціокультурними знаннями, загальнолюдськими цінностями,

містить спеціальні знання, які дозволяють ефективно виконувати професійну діяльність); індивідуальним (пов'язаний з особистісними, професійними якостями майбутнього фахівця, які сприяють якісному виконанню функцій професійної діяльності; характеризується світоглядом, моральністю, ставленням особистості до соціуму, естетичним смаком, здібностями); процесуальним (демонструє ступінь практичної підготовленості до здійснення дизайнерської діяльності, що передбачає вміння вирішувати композиційні завдання різної складності в проектуванні з використанням засобів образотворчої діяльності; створювати образи дизайнерських об'єктів; відтворювати зображення об'єктів по пам'яті, за уявленням; використовувати різноманітні художньо-графічні матеріали для вираження ідей) компонентами.

У дослідженні визначено педагогічні умови, що забезпечують формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів: залучення майбутніх художників-конструкторів до творчої художньої діяльності професійного спрямування з використанням комп'ютерних технологій; усвідомлення майбутніми художниками-конструкторами необхідності реалізації естетичного складника в майбутній професійній діяльності; забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх художників-конструкторів.

У другому розділі «**Експериментальна робота із формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки**» визначено критерії і показники, схарактеризовано рівні сформованості художньої культури, розроблено й апробовано діагностувальну та експериментальну методики, описано модель формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у професійній підготовці, подано результати констатувального і прикінцевого етапів експерименту.

Критеріями оцінювання рівнів сформованості художньої культури з відповідними показниками обрано: професійний (показники: мистецький тезаурус, професійно-зорієнтовані знання, знання основ комп'ютерного проектування); естетичний (естетичний смак, естетична свідомість, естетичні здібності); технологічний (показники: проектні вміння, дизайнерські вміння, творчі вміння).

Відповідно до критеріїв та їх показників, подано якісні характеристики рівнів означеного феномена (високий, задовільний, низький).

Високий рівень сформованості художньої культури притаманний студентам, які мають широкий мистецький тезаурус (орієнтація в художніх образах, формах, оригінальна емоційна реакція на художні твори різних жанрів, видів мистецтва), демонструють ерудицію в галузі мистецтва, виявляють міцні, глибокі, системні знання щодо специфіки професійної діяльності художника-

конструктора (знання з композиції, форми, перспективи, закономірностей образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва). Майбутні художники-конструктори мають відмінний естетичний смак (відчуття гармонії, пластики, експресії, почуття прекрасного), розвинену естетичну свідомість, естетичний світогляд (прагнення здійснювати художньо-професійну діяльність за законами Краси, розуміння етнонаціонального контексту явищ культури) та естетичні здібності; майбутні художники-конструктори вмело, самостійно вирішують творчі дизайнерські завдання (дотично використовують закономірності світла та кольору у перспективі, відчують просторовий, колористичний, світлотіньовий та ергономічний контексти художнього проекту), оскільки мають розвинені творчі вміння, демонструють сформовані проектні вміння щодо виготовлення художніх витворів, застосовуючи у художній діяльності комп'ютерні технології різного призначення та рівня складності (Corel Draw, Adobe Photoshop).

Задовільний рівень сформованості художньої культури властивий здебільшого обізнаним у галузі мистецтва студентам, проте, їхні знання щодо специфіки професійної діяльності художника-конструктора є фрагментарними (адекватна орієнтація в художніх формах та образах і водночас неповна та невпевнена оцінка художніх творів, традиційна «стереотипна» реакція на динаміку образу, відсутність знань щодо способів інтеграції видів та жанрів мистецтва). Студенти цього рівня сформованості художньої культури виявляли поверхневу зацікавленість соціокультурним контекстом творчої професійної діяльності, та не в повній мірі сформовані естетичний смак та естетичні здібності не дозволяють їм використовувати всю палітру проектних, дизайнерських та творчих умінь у виконанні професійних завдань. Виконуючи дизайнерський проект, такі майбутні художники-конструктори застосовували лише базові інструменти спеціальних комп'ютерних програм у традиційний спосіб.

Низький рівень сформованості художньої культури характерний для студентів, які засвідчили лише «нормативну» базову обізнаність із основами художньої професійної діяльності (невпевнена орієнтація в художніх образах, формах, стандартна емоційна реакція на художні твори різних жанрів, видів мистецтва). Відсутність у таких студентів повноцінних знань щодо специфіки професійної художньої діяльності не дозволила їм використовувати весь арсенал художньої творчої діяльності (закономірності композиції, форми, перспективи, світлотіні). Мінімальний для професії творчого спрямування естетичний параметр професійної діяльності (естетичний смак, естетичні здібності, естетична свідомість) у майбутніх художників-конструкторів цього рівня гальмували здійснення ними всього циклу виконання творчого (дизайнерського) проекту. Лише інтуїтивне послуговування різними комп'ютерними програмами дозволяло їм на мінімальному рівні реалізувати

свої творчі, дизайнерські та проектні вміння.

Для визначення наявних рівнів сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів було дібрано відповідні діагностувальні методики, що використовувались у ході експериментальної роботи: текстологічний тест із художньої епістемології (модифікація розробки Л. Кондрацької), методика «Професійна готовність», анкета «Комп'ютерне проектування», тест «Відчуття прекрасного», анкета «Естетична свідомість», художньо-експресивний тест, творчий конкурс з композиції (авторська розробка), тест «Який Ваш творчий потенціал?».

На констатувальному етапі експерименту було одержано такі результати рівнів сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів: високий рівень виявили 6,7% студентів експериментальної групи (далі – ЕГ) і 5,9% – контрольної групи (далі – КГ), задовільний рівень 13,5% респондентів ЕГ і 11,8% – КГ, низький рівень – 79,8% майбутніх фахівців ЕГ та 82,3% – КГ.

На підставі теоретичного дослідження і результатів констатувального етапу експерименту розроблено модель формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів, що містить мету, етапи, педагогічні умови, форми, методи і засоби їх реалізації, компоненти і кінцевий результат (див. рис.).

Експериментальна робота з формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів проводилась упродовж двох років і передбачала поетапну реалізацію визначених педагогічних умов у практичній діяльності.

Було розроблено елективний курс «Основи формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів», педагогічний гурток «Творча майстерня художника-конструктора», використано освітній потенціал професійно-зорієнтованих дисциплін («Художня культура», «Культурологія», «Історія мистецтва», «Ергономіка»).

Провідна мета спецкурсу «Основи формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів» – створити умови для опанування основ художньої культури студентами, формування художніх цінностей, творчих умінь і навичок художньої самореалізації та самовираження у процесі професійної підготовки.

Завдання спецкурсу передбачали: збагачення знань та досвіду майбутніх художників-конструкторів щодо основ художньої культури; актуалізація у студентів позитивного ставлення до художніх цінностей; оволодіння майбутніми художниками-конструкторами творчими вміннями та навичками художньої самореалізації та самовираження.

На *теоретико-інтерпретаційному етапі* реалізація педагогічних умов переважно здійснювалась у межах елективного курсу «Основи формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів» і на заняттях таких

Рис. Модель формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів

навчальних дисциплін, як «Художня культура» «Культурологія», «Історія мистецтв», «Ергономіка».

З цією метою з викладачами зазначених навчальних дисциплін було проведено попередню роботу з ознайомлення їх з метою формувального експерименту, надано методичні рекомендації щодо формування художньої культури студентів під час викладання фахових дисциплін.

Заняття з навчальної дисципліни «Художня культура» було доповнено темою «Соціальні інститути художньої культури», викладання якої здійснювалось у форматі лекції-бесіди. Разом зі студентами аналізували такі поняття, як «соціальний інститут», «професійні та самодіяльні художники», «художня критика», «мистецтвознавці», «споживачі мистецтва». У ході обговорення доходили висновку, що професійна підготовка майбутніх художників, у тому числі й художників-конструкторів, відбувається в художніх закладах освіти: коледжах, закладах вищої освіти. Надалі вони можуть працювати в організаціях, завданням яких є створення і тиражування творів художньої культури, наприклад, у творчих спілках, фірмах звукозапису, книжкових видавництвах, кіностудіях.

У межах навчальної дисципліни «Культурологія» було проведено семінар-презентацію «Полікультурний образ світу», епіграфом до якого виступив вислів Геракліта: «Розбіжності зближують, різноманітність породжує найпрекраснішу гармонію». На заняттях з навчальної дисципліни «Історія мистецтв» було проведено прес-конференцію «Філософи про естетичну свідомість», у якій взяли участь видатні філософи (Сократ, Платон, Аристотель, І. Кант, Г. Гегель, Р. Декарт), у працях яких висловлено роздуми про естетичну свідомість і її значення у становленні особистості. Інші студенти склали глядацьку аудиторію, які ставили запитання «філософам», уточнюючи їхні погляди чи ставлення до проблеми «естетичного» в житті людини. У межах навчальної дисципліни «Ергономіка» проводився круглий стіл «Значення ергономіки в життєвому просторі особистості». Під час заняття студенти розмірковували над запитаннями: Чому в сучасних умовах є дотримання ергономічних вимог до організації життєвого простору людини є важливим? Яким чином ергономіка впливає на побутове і професійне життя людини? Які особливості потрібно враховувати, створюючи дизайн приміщення, побутового обладнання, форми одягу тощо? У межах самостійної роботи студенти писали есе «Моя майбутня професія», «Творчість у моєму житті», твір-роздум «Мій естетичний ідеал», склали кросворди з художньої культури, інтерпретували вислови видатних митців про мистецтво.

На *практико-зорієнтованому етапі* відбувалося відпрацювання практичних умінь і навичок майбутніх художників-конструкторів. З цією метою, переважно в межах роботи гуртка, студентам пропонувалися творчі вправи і завдання: «Відгадай мелодію», «Жива картинна галерея»,

«Подорожуючи містами світу», «Колаж», «Збери пазл», «Експертиза твору», «Ілюстрація», «Монолог», «Комікси». творчі вправи: «Намалюй настрої», «Діалог з картиною», «Розмова з портретом», «Застигла мить», «Пори року», «Опис навпаки», «Художній календар», «Космічний дорожній знак», «Фантастична тварина», «Мозаїка», «Реставрація картини». З метою розвитку дизайнерських умінь студентів пропонувалися творчі конкурси: «Презентація фірми», «Реклама», «У світі моди», «Паркова скульптура», «Незвичайний ландшафт» тощо.

Наприклад, у межах вивчення теми «Сучасне візуальне мистецтво», творчі команди готували інформацію й добирали презентації з прикладами сучасного вуличного мистецтва, найбільш відомими творами фотомитців, незвичними скульптурами. Приміром, студенти однієї з творчих команд розповіли про види сучасного вуличного мистецтва й навели приклади: графіті (розпис будинків, прогонів на поверхах, ліфтів, вбиралень тощо), боді арт (мистецтво прикрашати тіло, до якого належать макіяж, татуювання, пірсінг, менді і, власне, бодіпейнтінг (мистецтво розпису тіла), мурали (картини на стінах). Майбутні художники-конструктори іншої команди ознайомили із творами найбільш відомих фотохудожників, зокрема таких, як: Ансель Адамс, Брассаї, Анрі-Картє Брессон, Джеррі Гіоніс, Брайан Даффі, Роберт Капа, Юсуф Карш, Грегорі Колберт, Доротея Ланж, Анна-Лу «Енні» Лейбовіц, Джеррі Уелсман та ін. Третя команда презентувала 10 незвичайних будівельних споруд у світі: будинок, що танцює (Прага, Чехія), кубічні будинки (Роттердам, Нідерланди), готель Hang Nga (Далат, В'єтнам), Центральна бібліотека (Канзас-Сіті, США), «Лісова спіраль» (Дармштадт, Німеччина), «Кривий будинок» (Сопот, Польща), будинок-кошик (Ньюарк, США), Палац Фердінан Шевальє, або Ідеальний палац (Отрив, Франція). Майбутні художники-конструктори четвертої команди ознайомили зі скульптурами-ілюзіями, що викликали здивування у глядачів через незрозумілість того, як можна досягти ефекту, який вони створюють. Позиціонували скульптури встановлені в різноманітних куточках світу і приваблюють туристів: «Сила Природи» (Лоренцо Куїнн, Великобританія, США, Монако і Сінгапур), «Висока нота» (Олександр Лідаговський, Черкаси, Україна), «Рівновага» (Олександр Лідаговський, Київ, Україна), «Балансуюча людина (Ніколя Лаваренн, Франція), «Апельндорські діви» (Елізабет Штинстра, Нідерланди), «Візьми мою блискавку, але не чіпай мій грім» (Алекс Чіннек, Великобританія), «Скульптура гігантського немовляти» (Марк Квінн, Сінгапур), «Літаючі діаманти» (Ніл Доусон, Австралія), «Балансуюча скульптура» (Джерзі Кедзіора, Флорида, США), «Сходи в небо» (Девід МакКракен, Австралія).

Третій – *індивідуально-творчий етап* передбачав залучення студентів до педагогічного гуртка «Творча майстерня художника-конструктора», заняття якого проводились у позанавчальний час у форматі тренінгу творчості.

У межах гуртка здійснювались екскурсії видатними місцями міста, відвідування художніх музеїв, театрів, проведення позааудиторних заходів «Музичний калейдоскоп», «Мистецький брейн-ринг», творчих вправ, конкурсів, вікторин, розгадування кросвордів, ребусів, шарад, захист проектів, організовувалися виставки студентських робіт тощо. Значна увага на заняттях педагогічного гуртка приділялася проектній діяльності майбутніх художників-конструкторів з використанням потенціалу комп'ютерних технологій (планшети, інтерактивна дошка) та спеціального програмного забезпечення. Студенти об'єднувалися в мікрогрупи по 2-3 особи й обирали тему проекту та презентували її в мережі Інтернет (соцмережі, особисті блоги Instagram, відеотрансляції YouTube) Наприклад, це були проекти, пов'язані з побутом людини («Спальня», «Робочий кабінет», «Ігрова кімната», «Гостинна», «Їдальня», «Кухня» тощо) або з місцями відпочинку («Кафе», «Пляж», «Дача», «Мій сад», «Парк розваг» тощо). Крім виконання групових проектів, кожний майбутній художник-конструктор позиціонував індивідуальний проект у вигляді блогу (з авторською розробкою сайту), яку готував самостійно («Храми Індії», «Храми Далекого Сходу (Китай, Корея, Японія)», «Паркова архітектура Версалью», «Ландшафт японського саду» та ін.), або віртуальну екскурсію відомими художніми музеями світу і України.

Презентували свої проекти майбутні художники-конструктори на заняттях педагогічного гуртка, під час обговорення яких відповідали на запитання інших студентів, критично аналізували різноманітні форми дизайн-платформ, констатували переваги та недоліки різних комп'ютерних програм. Доходили висновків про те, що в презентаційних віртуальних проектах і комп'ютерних іграх доцільно застосовувати: 3D Studio Max, Corel Bryce 5, Met a creation Poser, Maya, Rhinoceros; у процесі виготовлення макетних груп інтер'єру та екстер'єру доречно використовувати AutoCAD, ArchiCAD, ArCon, Home Plan Pro Home Design; в Internet – середовищі у процесі створення мультимедійних проектів із застосуванням тексту, графіки, аудіо та відео кліпів можна користуватися Macromedia Flash MX, Macromedia Dreamweaver MX, Ulead GIF Animator, Macromedia Fireworks MX.

По завершенні формувального етапу експерименту було проведено прикінцевий зріз з метою з'ясування дієвості розробленої моделі й експериментальної методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів (див. табл.).

Як видно з таблиці, відчутні позитивні зміни в рівнях сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів відбулись у студентів ЕГ. Так, високого рівня досягли 13,5% респондентів ЕГ (було 6,7%) та 6,9% – КГ (було 5,9%), задовільний рівень виявили 63,5% студентів ЕГ (було 13,5%) та 18,6% – КГ (було 11,8%), на низькому рівні залишилося 23% майбутніх фахівців ЕГ (було 79,8%) та 74,5% – КГ (було 82,3%).

Порівняльні дані рівнів сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів на констатувальному і прикінцевому етапах експерименту

Групи	Рівні					
	Високий		Задовільний		Низький	
	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ
ЕГ	6,7%	13,5%	13,5%	63,5%	79,8%	23%
КГ	5,9%	6,9%	11,8%	18,6%	82,3%	74,5%

Примітка: КЕ – констатувальний етап, ПЕ – прикінцевий етап

Обробка експериментальних даних статистичними методами (емпіричне значення критерію Пірсона більше за критичне) довела результативність здійсненого експерименту з ймовірністю 95%. Таким чином, можна стверджувати, що в ході педагогічного експерименту доведено результативність педагогічних умов, моделі та методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у професійній підготовці, що дозволило обґрунтувати й побудувати модель та експериментальну методику забезпечення цього процесу, визначити й експериментально перевірити педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

1. Встановлено, що важливу роль у сучасних швидкозмінюваних реаліях відіграють фахівці культурно-мистецької професії – художники-конструктори (дизайнери), які, виконуючи художньо-творчу діяльність, вирішують низку естетичних, функційних, технолого-економічних, експлуатаційних завдань формотворення, закладають підґрунтя естетичного ставлення людини до світу, що сприяє досягненню цілісності та гармонійності розвитку особистості. Синтез наукової, художньої та технічної діяльності художників-конструкторів генерує новоутворення – проект або дизайн, як художнє проектування, у якому забезпечується єднання наукових знань, інженерно-технічного мислення, художньо-образної уяви, що спрямоване на формотворення предметного довкілля. Поняття «художня культура» уточнено як сукупність процесів і явищ духовно-практичної діяльності людини, яка створює, розповсюджує, опановує твори мистецтва; художня культура має поліфункційний, культуротворчий характер, який зумовлений її впливом на особистість; маркерами художньої культури є: креативність, діалогове мислення, полікультурні орієнтації,

прагнення до освоєння соціокультурного досвіду, синтез художнього та нехудожнього, локального й універсального, класичного та некласичного, інноваційного і традиційного. Художня культура майбутніх художників-конструкторів – це багатогранне динамічне особистісно-професійне утворення, що відображає здатність фахівця-дизайнера гармонійно та конструктивно перетворювати дійсність за естетичними законами; здатність ініціювати трансформацію абстрактних творчих інтенцій у предмети довколишнього світу; готовність до реалізації художником-конструктором творчого потенціалу у професійній діяльності.

2. У структурі художньої культури майбутніх художників-конструкторів виокремлено інтеграційний, індивідуальний і процесуальний компоненти, які діагностувалися професійним, естетичним і технологічним критеріями з відповідними показниками: за професійним критерієм: мистецький тезаурус, професійно-зорієнтовані знання, знання основ комп'ютерного проектування; за естетичним критерієм: естетичний смак, естетична свідомість, естетичні здібності); за технологічним критерієм: проектні вміння, дизайнерські вміння, творчі вміння). Відповідно до критеріїв та їх показників, подано якісні характеристики рівнів означеного феномена (високий, задовільний, низький).

3. Визначено педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів: залучення майбутніх художників-конструкторів до творчої художньої діяльності професійного спрямування з використанням комп'ютерних технологій; усвідомлення майбутніми художниками-конструкторами необхідності реалізації естетичного складника в майбутній професійній діяльності; забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх художників-конструкторів.

4. На формувальному етапі експерименту побудовано й апробовано модель та методику формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів, що містить мету, етапи, педагогічні умови, форми, методи і засоби їх реалізації, компоненти і кінцевий результат. На теоретико-інтерпретаційному етапі реалізація педагогічних умов переважно здійснювалась у межах елективного курсу «Основи формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів» і на заняттях таких навчальних дисциплін, як «Художня культура» «Культурологія», «Історія мистецтв», «Ергономіка». На практико-зорієнтованому етапі відбувалося відпрацювання практичних умінь і навичок майбутніх художників-конструкторів. З цією метою, переважно в межах роботи гуртка, студентам пропонувалися творчі вправи і завдання («Відгадай мелодію», «Жива картинна галерея», «Подорожуючи містами світу», «Колаж», «Збери пазл», «Експертиза твору», «Ілюстрація», «Монолог», «Комікси», «Намалюй настрій», «Діалог з картиною», «Розмова з портретом», «Застигла мить», «Пори року», «Опис навпаки», «Художній календар», «Космічний дорожній знак», «Фантастична

тварина», «Мозаїка», «Реставрація картини»). З метою розвитку дизайнерських умінь майбутніх художників-конструкторів пропонувалися творчі конкурси («Презентація фірми», «Реклама», «У світі моди», «Паркова скульптура», «Незвичайний ландшафт») тощо. Третій – індивідуально-творчий етап передбачав залучення студентів до педагогічного гуртка «Творча майстерня художника-конструктора», заняття якого проводились у позанавчальний час у форматі тренінгу творчості.

Встановлено, що реалізація моделі й експериментальної методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів з поетапним упровадженням визначених педагогічних умов сприяла позитивним змінам у рівнях прояву зазначеного феномена у студентів експериментальної групи порівняно з контрольною. Так, художня культура на високому рівні характерна для 13,5% майбутніх художників-конструкторів ЕГ (було 6,7%) та 6,9% – КГ (було 5,9%), на задовільному рівні зафіксовано 63,5% студентів ЕГ (було 13,5%) і 18,6% – КГ (було 11,8%), низький рівень засвідчили 23% майбутніх фахівців ЕГ (було 79,8 %) та 74,5% – КГ (було 82,3%).

Проведене дослідження не висвітлює всіх аспектів проблеми формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів. Перспективу подальших наукових досліджень убачаємо в розвитку професійної компетентності магістрів-дизайнерів з урахуванням потенціалу художньої культури.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ З ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Семенюк А. Ю. Наукові підходи щодо формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. Випуск 21, книга 3, том 2. Київ : Гнозис, 2017. С. 256–266.

2. Семенюк А. Ю. Педагогічні умови реалізації моделі формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки. *Науковий журнал Scientific Journal ScienceRise: Pedagogical Education*. № 3 (23), Харків, 2018. С. 4–7.

3. Семенюк А. Ю. Модель формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів. *Наукове електронне видання «Освітологічний дискурс»*, № 1–2 (20–21), Київ, 2018. Режим доступу до журналу: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/481>

4. Семенюк А. Ю. Технологія формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки: *Scientific Journal ScienceRise: Pedagogical Education*. № 1 (21). Харків, 2018. С. 13–16.

5. Семенюк А. Ю. Результати експериментального впровадження методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів: *Scientific Journal ScienceRise: Pedagogical Education*. № 2 (22). Харків, 2018. С. 8–11.
6. Семенюк А. Ю. Зміст і структура художньої культури майбутніх художників-конструкторів. *European Humanities Studies: State and Society*. № 4, Краков, Польща, Fundacja im. M. Reja. С. 127–138.
7. Семенюк А. Ю. Роль художньої культури у професійній діяльності художника-конструктора. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 18–21 травня 2017 р.). С. 111–112.
8. Семенюк А. Ю. Методичний інструментарій дослідження художньої культури майбутніх художників-конструкторів. *Наукова Україна: проблеми сучасності та перспективи майбутнього*: м-ли VI всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 26–27 грудня 2017 р.). С. 43–47.
9. Семенюк А. Ю. Наукові підходи щодо формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки: *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*: м-ли XII міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 23–25 листопада 2017 р.). С. 17–19.
10. Семенюк А. Ю. Особливості професійної підготовки художників-конструкторів в історичній ретроспективі. *Ключові питання досліджень у сфері педагогіки та психології у XXI ст.*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 25–26 січня 2019 р.). С. 110–111.
11. Семенюк А. Ю. Особливості становлення художньої культури майбутніх художників-конструкторів: практико-орієнтований аспект. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 8–9 лютого 2019 року). С. 26–28.
12. Семенюк А. Ю. Художня культура майбутніх фахівців як предмет наукових досліджень. *Психолого-педагогічні проблеми соціалізації особистості в сучасних умовах*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 1 березня 2019 р.). С. 22–24.

АНОТАЦІЯ

Семенюк А. Ю. Формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів в процесі професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», МОН України. – Одеса, 2019.

Установлено, що важливу роль у сучасних швидкозмінюваних реаліях відіграють фахівці культурно-мистецької професії – художники-конструктори (дизайнери), які, виконуючи художньо-творчу діяльність, вирішують низку естетичних, функціональних, технолого-економічних, експлуатаційних завдань формотворення, закладають основи естетичного ставлення людини до світу, що сприяє досягненню цілісності та гармонійності розвитку особистості. Уточнено поняття «художня культура».

Художня культура майбутніх художників-конструкторів – це багатогранне динамічне особистісно-професійне утворення, що відображає здатність фахівця-дизайнера гармонійно та конструктивно перетворювати дійсність за естетичними законами; здатність ініціювати трансформацію абстрактних творчих інтенцій у предмети довколишнього світу; готовність до реалізації художником-конструктором творчого потенціалу у професійній діяльності. У структурі художньої культури майбутніх художників-конструкторів виокремлено інтеграційний, індивідуальний та процесуальний компоненти. Сформованість художньої культури майбутніх художників-конструкторів відображено такими критеріями та показниками (за професійним критерієм: мистецький тезаурус, професійно-зорієнтовані знання, знання основ комп'ютерного проектування); (за естетичним критерієм: естетичний смак, естетична свідомість, естетичні здібності); технологічний (за технологічним критерієм: проектні вміння, дизайнерські вміння, творчі вміння). Відповідно до критеріїв та їх показників, подано якісні характеристики рівнів означеного феномена (високий, задовільний, низький). Визначено педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів: залучення майбутніх художників-конструкторів до творчої художньої діяльності професійного спрямування з використанням комп'ютерних технологій; усвідомлення майбутніми художниками-конструкторами необхідності реалізації естетичного складника в майбутній професійній діяльності; забезпечення педагогічної підтримки професійного становлення майбутніх художників-конструкторів. За результатами констатувального етапу експерименту побудовано й апробовано модель та методіку формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів (теоретико-інтерпретаційний, практико-зорієнтований, індивідуально-творчий етапи). Їх ефективність перевірено шляхом порівняння результатів діагностувальних зрізів на початковому та прикінцевому етапах експерименту.

Ключові слова: майбутні художники-конструктори, художня культура, дизайн, педагогічні умови, модель формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

SUMMARY

Semeniuk A. Yu. Formation of Artistic Culture of Future Designers in the Process of Professional Preparation. – Manuscript copyright

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences. Speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Professional Education» – State Institution «South

Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Ministry of Education and Science of Ukraine. Odesa, 2019.

It has been specified that specialists in the cultural and artistic profession play an important role in today's rapidly changing realities— artist-constructors (designers), who, performing artistic and creative activities, solve a number of aesthetic, functional, technological and economic, operational tasks of shaping, lay the foundations of aesthetic attitude of the person to the world, which contributes to the achievement of integrity and harmony of personality development. The term "artistic culture" has been clarified. The artistic culture of future designers is a multifaceted dynamic personal-professional formation that reflects the ability of a specialist designer to harmoniously and constructively transform reality according to aesthetic laws; the ability to initiate the transformation of abstract creative intentions into objects of the outside world; readiness for realization by creative designer of creative potential in professional activity. In the structure of artistic culture of the future artists-designers are distinguished integration, individual and procedural components. The formation of artistic culture of future designers is reflected by the following criteria and indicators (by professional criteria: artistic thesaurus, professionally-oriented knowledge, knowledge of the basics of computer engineering); (by aesthetic criteria: aesthetic taste, aesthetic consciousness, aesthetic abilities); (by technological criterion: project skills, design skills, creative skills). According to the criteria and their indicators, qualitative characteristics of the levels of the identified phenomenon (high, satisfactory, low) are presented. The pedagogical conditions for the formation of artistic culture of future designers have been determined: involvement of future designers in the creative arts of the professional field with the use of computer technologies; awareness of the future designers of the need to realize the aesthetic component in future professional activity; providing pedagogical support for the professional formation of future designers. According to the results of the ascertaining stage of the experiment, the model and methodology of forming the artistic culture of future designers were constructed and tested(theoretical-interpretative, practically-oriented, individually-creative stages).

At the formative stage of the experiment, a model and methodology for forming the artistic culture of future designers were constructed and tested, containing the purpose, stages, pedagogical conditions, forms, methods and means of their realization, components and the end result. At the theoretical and interpretative stage, the realization of pedagogical conditions was mainly carried out within the framework of the elective course "Fundamentals of Formation of Artistic Culture of Future Designers" and in such disciplines as "Art Culture", "Cultural Studies", "History of Arts", "Ergonomics". At the practice-oriented stage, the development of practical skills and habits of future designers were practiced. For this purpose, mostly within the circle, students were offered creative exercises and tasks: "Guess the tune", "Live picture gallery", "Traveling cities around the world", "Collage", "Collect the puzzle", "Expertise of the composition", "Illustration", "Monologue", "Comics", creative exercises: "Draw mood", "Dialogue with a picture", "Conversation with a portrait", "Frozen moment", "Seasons", "Description on the contrary", "Art calendar", "Space road sign", "Fantastic animal",

"Mosaic", "Painting Restoration". In order to develop students' design skills, creative competitions were suggested: "Company presentation", "Advertising", "In the world of fashion", "Park sculpture", "Unusual landscape" and etc. The third - the individual-creative stage involved the involvement of students in the pedagogical group "Creative Workshop of the designer", whose classes were held in the off-hours in the format of training creativity.

The effectiveness of pedagogical conditions and the model of forming the artistic culture of future designers by comparing the results of diagnostic sections at the initial and final stages of the experiment was tested.

Keywords: future designers, artistic culture, design, pedagogical conditions, model of formation of artistic culture of future designers.

Підписано до друку 13.12.2019
Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/16. Зам. № 6678/19
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М. О.
м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.